

Obezbeđivanje potraživanja u Bosni i Hercegovini: Teškoće u praksi

→ Miljan Mimić

→ Petar Kojić

Novi zakonski okvir kojim se reguliše davanje obezbeđenja u Bosni i Hercegovini doveo je poslednjih godina do niza problema, od kojih je najveći nemogućnost uspostavljanja zaloge od strane zalagodavca stranog lica.

Usvojene izmene

2004. godine u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine uveden je radikalno novi sistem uspostavljanja zaloge na pokretnim stvarima. U Bosni i Hercegovini, tradicionalno oslonjenoj na kontinentalno građansko pravo, odvija se interesantan pravni eksperiment: Okvirni zakon o zalozima iz 2004. godine (Zakon o zalozima) u velikoj meri se zasniva i ugleda na sistem publiciteta uspostavljanja založnog prava predviđen članom 9. Jednoobraznog trgovačkog zakonika Sjedinjenih Američkih Država (UCC).

Od njegovog usvajanja, nova pravila o registraciji zaloge i njihov pravni okvir nailaze na nerazumevanje domaćih pravnika i njihovih klijenata. Pravnici sa formalnim obrazovanjem iz oblasti kontinentalnog građanskog prava često nemaju poverenja u sistem uspostavljanja zaloge u kojem se kao deo procesa ne pojavljuje državni organ koji bi pregledao svu dostavljenu dokumentaciju i odobrio registraciju. Kada se tome dodaju određeni nedostaci softverske platforme i pravni nedostaci, dolazi do problema u praktičnoj primeni novih propisa, čiji je pregled dat u daljem tekstu.

Osnovne karakteristike

Zakonom o zalozima predviđeni su slični uslovi za uspostavljanje i registraciju izvršive zaloge kao i članom 9. UCC: (i) da je lice označeno kao založni poverilac u registraciji dalo ili je u obavezi da da kredit licu označenom kao založni dužnik, (ii) da je lice označeno kao založni dužnik vlasnik imovine koja se zalaže, (iii) da je zaključen ugovor o zalozima i (iv) da je zaloga registrovana u Registru zaloga BiH. Registracija zaloge vrši se obaveštenjem Registra zaloga o osnovnim podacima o zalagodavcu, zalogoprimcu i založenoj imovini, putem lako dostupne Internet platforme.

Smatra se da je založno pravo u Bosni i Hercegovini registrovano i da postoji isključivo ako su trajno ispunjena sva četiri navedena uslova. Postojanje zaloge zavisi i od obezbeđenog duga (akcesornost) u smislu da je zaloga punovažna jedino ako i dok god su obezbeđena potraživanja punovažna potraživanja obezbeđene strane. Samo novčana potraživanja koja su određena ili određiva mogu biti obezbeđena zalogom.

Nedostaci softverske platforme

Jedan od najvećih praktičnih problema sa kojim se suočavaju potencijalni poverioci u Bosni i Hercegovini su vrlo ograničene mogućnosti za pretragu baze podataka Registra zaloga. Pretraga postojećih zaloga može se vršiti na osnovu samo tri kriterijuma: (i) registracionog broja dodeljenog od strane Registra zaloga, (ii) serijskog broja, ukoliko je predmet obezbeđenja opisan serijskim brojem i (iii) poreskog broja pravnog lica založnog dužnika. Osetan je nedostatak opcija za pretragu po ključnim rečima, naročito u slučaju zaloge udela i drugih poslovnih transakcija.

Nadalje, dok su zalagodavci strana lica bili redovno registrovani u Registru zaloga od 2004., ta opcija je 2013. godine ukinuta tokom ažuriranja softvera Registra zaloga. Registar sada ne omogućava registraciju zaloge od strane zalogodavca stranog lica, pošto je kao zemlju porekla zalogodavca nemoguće uneti bilo koju državu osim Bosne i Hercegovine. Strana fizička i pravna lica mogu da imaju u svojini i slobodno raspoložu imovinom u Bosni i Hercegovini, pa time imaju pravo i da je zalažu na isti način kao i državljani Bosne i Hercegovine. Ali zbog tehničkih svojstava softvera Registra zaloga, a verovatno i pogrešnog tumačenja važećeg pravnog okvira od strane Registra zaloga, trenutno je nemoguća registracija zaloge u Bosni i Hercegovini u slučaju kada je zalogodavac strano lice.

Sredstvo obezbeđenja u vidu lebdeće zaloge

Propisi dozvoljavaju uspostavljanje založnog prava na opštoj imovini. Opšta imovina se definiše kao sva pokretna imovina koja je u vlasništvu zalogodavca u vreme potpisivanja ugovora o zalozi i sva pokretna imovina stečena nakon potpisivanja ugovora o zalozi, za vreme njegovog trajanja. Osim poslovnog rizika da se založena opšta imovina tokom vremena istroši (koji se ublažava aranžmanima za upravljanje i praćenje založene imovine), postoji i pravni rizik da se izvršenje na opštoj imovini oduži ili čak onemogućiti usled nedostatka prakse sa tom vrstom "lebdeće" zaloge.

Solidarni poverilac kao agent obezbeđenja

Pravo Bosne i Hercegovine ne poznaje institut agenta obezbeđenja. Umesto toga, u okviru generalnog građanskog prava (Zakona o obligacionim odnosima) postoji koncept "solidarnog poverilaštva", na osnovu kojeg založni dužnik može da izmiri svoje obaveze vršenjem uplate jednom od solidarnih poverilaca. Taj solidarni poverilac registruje se u Registru zaloga kao vlasnik založnog prava. Stoga bi solidarni poverilac kao agent obezbeđenja trebalo da ima potraživanje prema založnom dužniku (npr. potraživanje po osnovu naknade). Isto tako je moguće da agent obezbeđenja ima paralelna potraživanja prema založnom dužniku prema ugovoru o paralelnom dugu na koji se primenjuje strano pravo (najčešće pravo Engleske), iako je ta struktura još uvek nedovoljno isprobana u praksi.

Zbog tehničkih svojstava softvera Registra zaloga, i verovatno pogrešnog tumačenja važećeg pravnog okvira od strane Registra zaloga, trenutno je nemoguća registracija zaloge u Bosni i Hercegovini u slučaju kada je zalogodavac strano lice.

schönherr

AUSTRIA
BULGARIA
CROATIA
CZECH REPUBLIC
EUROPEAN UNION
HUNGARY
MOLDOVA
POLAND
ROMANIA
SERBIA
SLOVAKIA
SLOVENIA
TURKEY
UKRAINE

Miljan Mimić

Attorney at Law, Serbia

T: +381 11 320 26 00

F: +381 11 320 26 10

m.mimic@schoenherr.rs

→ CV/Profile

schönherr

AUSTRIA
BULGARIA
CROATIA
CZECH REPUBLIC
EUROPEAN UNION
HUNGARY
MOLDOVA
POLAND
ROMANIA
SERBIA
SLOVAKIA
SLOVENIA
TURKEY
UKRAINE

Petar Kojdić

Attorney at Law, Serbia

T: +381 60 3202 600

F: +381 11 3202 610

p.kojdic@schoenherr.rs

→ CV/Profile